

DİL VE KONUŞMA YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLAR

HAZIRLAYAN: GONCA GENİŞ
YAYIN EKİBİ : SELÇUK ÖZDEMİR
MİRAC AKGÜN
DEMET ORMAN

TEL: 4222120250
WEB: <http://malatyaram.meb.k12.tr>
ADRES:YAKINCA MAH. EĞİTİM SK. NO
16/1 YEŞİLYURT / MALATYA

ÖNSÖZ

Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimi kadar, ailelerin ve eğitimcilerin aydınlatılması ve bu alanda yaşadıkları sorunların giderilmesi de büyük önem taşımaktadır. Son yıllarda ülkemizde özel eğitim alanında gerçekleştirilen uygulamaların ve elde edilen sonuçların ışığında ailelere ve eğitimcilere yönelik çalışmalar hız kazanmıştır.

Çocuklarımızın eğitiminde en önemli konu, onların bireysel öğrenme gereksinimlerinin karşılanmasıdır. Özel eğitim gerektiren çocuklarımızın eğitiminde; erken çocukluk döneminden başlayarak, bireysel farklılıkları ve gelişimsel özellikleri sürekli ve düzenli olarak gözlemlemek ve sistemli değerlendirmeler yapmak çok önemlidir. Her çocuk bireysel farklılıklara sahiptir ve çocuklar gelişim dönemlerinde bazı sorunlarla karşılaşabilmektedir.

Anne ve babalar için hazırlanan “ Dil ve Konuşma E-Bülten” ile hem aileler hem de bakım veren kişiler için çocukların gelişimlerini fark etmeleri, karşılaşılabilecek durumlar ve aynı zamanda ev ortamında da yapılabilecek etkinlikler ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

Yeşilyurt Rehberlik ve Araştırma Merkezi olarak değerli ailelerimize ve bakım verenlere yol gösterici örnek bir çalışma sunmayı diliyoruz.

YEŞİLYURT REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ

DİL VE KONUŞMA GÜÇLÜĞÜ NEDİR?

Dil ve konuşma güçlüğü; dil gelişiminde beklenen aşamalarda gecikmeler olması, konuşmanın, dikkati konuşana çekecek kadar normalden farklılık göstermesi ve iletişimin bozulduğu, koptuğu durumlardır. Konuşmanın akışında, ritminde, tizliğinde, vurgularında, ses birimlerinin çıkarılışında, eklemlenişinde, artikülasyonunda, anlamında bozukluk bulunmasıdır.

Dil ve Konuşma Güçlüğü'nün Nedenleri

Yapısal Nedenler: Konuşma bozukluklarının bazıları; konuşma organlarının yeteri kadar işlevsel olmamasından ve bazı yetersizliklerden kaynaklanır. Örneğin; dudak damak yarıklığı, diş problemleri, dilaltı bağının uzun olması, çene kasları, sinir sistemi zedelenmeleri (CP) , görme ve işitme yetersizliği, zihinsel yetersizlik...

Sosyal ve Psikolojik Nedenler: Bazen konuşma bozukluklarında, konuşma organları normal gelişimde olduğu halde konuşma görevlerini gereği gibi yapamamaktadırlar. Bunun nedenleri arasında; evde konuşulan dilin niteliğinin bozuk olması, yabancı dil kullanılması, model olacak kişilerin azlığı, uyaran yetersizliği, yanlış öğrenmeler ve alışkanlıklar, aile içi şiddetli çatışmalar, uyum problemleri, içe kapanıklık, ekonomik ve göç sorunları...

KONUŞMA

SÖYLEYİŞ (ARTİKÜLASYON BOZUKLUKLARI)

- Atlama (Sesin Düşürülmesi)
- Yerine Koyma (Sesin Değiştirilmesi)
- Sesin Eklenmesi
- Sesin Bozulması

BOZUKLUKLARI

SES BOZUKLUKLARI

- Ses Perdesi Bozuklukları
- Ses Yüksekliği Bozuklukları
- Ses Kalitesi Bozuklukları

KONUŞMA AKIŞINDAKİ BOZUKLUKLAR

- Acele-Karmaşık Konuşma
- Kekemelik

DİL

BOZUKLUKLARI

- Gecikmiş Dil
- Söz Yitimi
- Belirli Dil Yetersizlikleri

DİĞER DİL VE KONUŞMA BOZUKLUKLARI

- Beyin Felci ile İlgili Dil ve Konuşma Bozuklukları
- İşitme Bozukluğuna Bağlı Konuşma Bozuklukları
- Yarı Damak ve Yarı Dudakla İlgili Konuşma Bozuklukları
- Zekâ Geriliği, Öğrenme Bozukluğu ve Duygusal Problemlere Bağlı Dil Bozuklukları
- Bilingualizm (evde iki dil kullanımı) ve Yöresel Konuşmalara Bağlı Dil Bozuklukları

TANILAMA VE DEĞERLENDİRME

Dil ve Konuşma Güçlüğü tanılama sürecinde okul aile ve ram iş birliği içerisinde bulunması gerekmektedir. Öncelikli olarak okulunda ki sınıf öğretmeni tarafından dil ve konuşma güçlüğü belirtileri gözlemlendiği ve birey için okul rehberlik servisi ile görüşüp aileye bilgilendirme yaparak aileyi ilgili hastanelere yönlendirmesi gerekmektedir. Eğer dil ve konuşma güçlüğü varsa bunun tanı koyma süreci hastanelerde yapılmaktadır. Hastaneden raporlaştırma işlemi yapıldıktan sonra eğitsel tanılama için rehberlik araştırma merkezlerine müracaat ederek randevu alınır. Rehberlik araştırma merkezlerine eğitsel tanılama için gerekli evraklar:

-
Rehberlik araştırma merkezinde eğitsel tanılama sürecinde çocuğun performansı alınarak bu doğrultuda okul tedbir işlemi ve dil ve konuşma güçlüğü destek eğitim program planı yapılır. Eğitsel tanılması yapılmış dil ve konuşma güçlüğü olan öğrenciler için okul bep birimi tarafından bireyin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda bir program hazırlanarak destek eğitim odasından da faydalanması sağlanır. Dil konuşma güçlüğü öğrencileri olan sınıf öğretmeni tarafından da öğrenci için sınıf içi ortam düzenlemeleri yapılması beklenir. Eğitsel tanılamada veli başvurusu dahilinde özel eğitim değerlendirme kurulunun uygun görmesi durumunda destek eğitim programı uygun görülen bireyler ayda 8 saat bireysel ve 4 saate kadar grup eğitimi alabilirler.

REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZLERİ TANILAMA İÇİN GEREKLİ EVRAKLAR

1. Sağlık raporu
2. Kayıtlı olduğu okuldan eğitsel değerlendirme isteği formu
3. Öğrenci ve veli kimlikleri

ÖĞRETİM PROGRAMI

Dil ve konuşma güçlüğü olan çocuklar için hazırlanacak olan program ve plan çocuk merkezli olmalı ve onun tüm gelişim alanlarını desteklemeye yönelik olmalıdır. Dil ve konuşma güçlüğü olan çocuğa yönelik planlanan eğitim etkinlikleri uygulanırken basitten karmaşığa, somuttan soyuta, yakından uzağa şeklinde bir yol izlenmelidir.

Eğitime öğrencinin başarılı olduğu, en iyi bildiği noktalardan başlanmalıdır ki kendine güveni artıp motive olsun. Bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak sınıfın seviyesi sürekli kontrol edilmelidir. Hedefler ve hedef davranışlar öğrencinin düzeyine göre belirlenmeli, uygun araç, gereç ve tekniklerle desteklenmelidir.

Dil ve konuşma güçlüğü olan çocuklar için hazırlanacak olan program ve plan çocuk merkezli olmalı ve onun tüm gelişim alanlarını desteklemeye yönelik olmalıdır. Ailenin katılımını ve diğer personelin desteğini içermelidir. Değerlendirme yapılırken öğrenci, sınıftaki diğer öğrencilere göre değil; kendi içinde değerlendirilmeli, gösterdiği gelişme ya da gerilemeler göz önüne alınmalıdır. Uygulama öncesinde ve sonrasında sonuçlar hakkında aile bilgilendirilmelidir.

Okulda ve sınıfta düzenlenecek olan sosyal ve kültürel etkinliklere yetenekleri ve performansı ölçüsünde katılmalarına, sorumluluk almalarına özen gösterilmelidir. Bu öğrenciler sınıf mevcudu en az olan sınıflara yerleştirilmeli, öğretmenin konuşmasını en iyi duyabileceği ve öğretmeni en iyi görebileceği yere oturması sağlanmalıdır.

DİL ve KONUŞMA GÜÇLÜĞÜ AİLEYE ÖNERİLER

1. Her şeyden önce çocuğunuzu kabul edin. Onu olduğu gibi kabul etmeniz yapacağınız çalışmalarda size en büyük yardımcıdır.
2. Konuşma gereksinimi yaratmaktır. Bunun için resimli kitaplar size yardımcı olabileceği gibi gereksinimlerini o söylemedikçe karşılamamakta gerekir. Çocuk söylemeden istediğini elde etmemelidir.
3. Çocuğunuzun nasıl söylediğinden çok ne söylediğine odaklanın.
4. Çocuğunuzun kendi içindeki gelişimiyle değerlendirin.
5. Çocuğunuzla konuşurken basit ve kurallı cümleler kullanın.
6. Çocuğunuzda duygusal açıdan çatışma ya da gerilim yaratan durumları gözleyin ve bu durumlardan mümkün olduğunca uzak tutun.
7. Çocuğunuz öğrendiği bir sesi veya kelimeyi doğru telaffuz ettiğinde ödüllendirin. (bravo, aferin, süper, harikasın vb.)
8. Çocuğunuzun akranlarıyla etkileşime girmesini sağlayın. Çünkü akranlarından da öğreneceği pek çok şey vardır.
9. Çocuğunuzla konuşurken çocuğunuzu dikkatle dinlemeli, göz teması kurmalısınız; fakat bakışlarınıza endişeli ve gerilimli bir ifade yüklemeyiniz.
10. Bir iş yapacağınızda, çocuğunuzun da size katılmasını sağlayın ve bu iş süresince onunla konuşun.
11. Çocuğunuz konuşurken takıldığı yerleri tamamlamayın. Süreci kendisine bırakın.
12. Onun yaşı ve olgunluk düzeyine uygun beklentiler içinde olmaya özen gösterin.

ÖĞRETMENLERE ÖNERİLER

- 1.Öğrencinizin olumlu davranışlarını ödüllendirin.
2. Öğretmen sınıfta konuşmasıyla iyi bir model olmalıdır.
3. Çocuk konuşmaya istekli hale getirilmelidir.
4. Düzgün konuştuğunda bunun öğretmeni tarafından fark edilip takdir edildiğini ve her zaman edileceğini bilmelidir.

- 5.Sınıf içerisinde grup önünde o veya arkadaşları konuşmalarından dolayı sert bir şekilde eleştirilmemelidir.
- 6.Bu çocukta konuşmaya karşı tepki yaratabilir, korku geliştirmesine neden olabilir.
- 7.Çocuk konuşurken ilgiyle ve sabırla dinlenmelidir.
- 8.Nasıl konuştuğuna değil ne anlatmak istediğine yoğunlaşmalı ve anlaşıldığı hissettirilmelidir.
9. Çocuğun sınıf içinde alay konusu olmaması ya da rencide edilmemesi için diğer öğrencilerle uygun bir sırada konuşulmalı ve sınıf içinde ki davranışlarla olumlu örnek olunmalıdır.
- 10.Ders esnasında söz hakkı öncelikli verilmeli ve beklerken yaşayacağı gerginlik azaltılmalıdır.
11. Aile ve uzmanlarla iş birliği yaparak öğrencinizin dil ve konuşma güçlüğüne yönelik alınacak önlem ve stratejileri belirleyin.
12. Öğrencinizi kendi içinde gösterdiği gelişme ile değerlendirin ve öğrencinizin yapamadıklarına değil yapabildiklerine yoğunlaşın.

DİL KONUŞMA BOZUKLUĞU OLAN BİREYLER İÇİN EGZERSİZLER

DUDAK HAREKETLERİ

Dudakları yanlara doğru çekerek dişleri bitişik vaziyette gösterme

Üst dişleri gösterme

Alt dişleri gösterme

Üst dudağı ısırma

Alt dudağı ısırma

İki dudağı da ağız içine almak

Alt dudağı dışa döndürmek

U sesi çıkarır gibi dudakları öne uzatmak

Dudakları birbiriyle içe doğru sıkıştırmak

Kalemi dudakları arasında tutmak

Ruju dağıttığımız gibi iki dudağı birbirine sürme değdirme

DİL HAREKETLERİ

1-Dili dışarı çıkarmak

2- Dili dudakların sağına soluna değdirmek

3- Dili dışarı içeri çekmek

4- Dili buruna doğru sokmak

5- Dili çeneye doğru çıkarmak

6-Dilin ucunu alt-üst dişlerle ısırarak

7-Dil ile dudakları yalama

8- Dili üst ön dişlere değdirme

9- Dili şaklatma (Dil i le üst damağa vurup alt damağa çekerek ses çıkarma)

10- Dil uç unu üst dişlerden en aşağıda ki ve en soldakine değdirme

11- Dili ağız içinde u biçiminde kıvrırma

12- Dil ile dudakları ıslatma

ÇENE HAREKETLERİ

1-Ağız(çeneler gergin) açmak- kapatmak

2-Alt çeneyi (ağız kapalı) sağa sola hareket ettirmek

3- Alt çeneyi (ağız açık) sağa sola hareket ettirmek

4-Soldan sağa sağdan sola sürekli yanakları şişirme

5-İki yanağını dişler arasına çekmek

6-Dil ile sağ yanağı şişirmek

7-Dil ile sol yanağı şişirme

YANAK HAREKETLERİ

İki yanağı aynı anda şişirme

Sağ yanağı şişirme

Sol yanağı şişirme

Soldan sağa sağdan sola sürekli yanak şişirme

İki yanağı dişler arasında çekme

Dil ile sağ yanağı şişirme

NEFES ALMA

Ağızda üfleme (Dudaklar kapalı durumda)

Burundan nefes alıp burundan verme

Burundan nefes alıp ağızdan verme

Ağızdan nefes alıp burundan verme

Pipet ile hava çekme

Burundan iki defa nefes alıp iki defa ağızdan verme

Ağızdan iki defa nefes alıp iki defa ağızdan verme

Kağıt, pamuk, pinpon topu vb bol nefes ile nesneyi üfleme (yakın-uzak mesafe)

Nefesli müzik aleti çalma

Balon şişirme

Islık çalma

Burun çekmek

Öksürmek

Horlama

Esnemek

İç çekmek

GIRTLAK HAREKETLERİ

Tükürerek yutkunma

Su yutma

Gargara yapma

Gırtlaktan öksürme (ses ayarlama)

MİMİKLER

1-Hayret etmek

2- Gülmek

3- Kızmak

4- Ciddi

5- Korku

6- Üzüntü

7- Uyku

DİL KONUŞMA İLE İLGİLİ KİTAP ÖNERİLERİ

BAŞARI ÖYKÜLERİ

Dil Konuşma Bozukluğu Olan Alper Akbal'ın Başarı Hikayesi

İşte Modern Çiçero!.. Çiçero, ağzına çakıl taşı koyup, denize karşı yüksek sesle konuşarak kekemeliği yenmiş. Aynı yöntemi kullanarak Alper Akbal adlı genç de başarılı olmuştur. Alper Akbal 3 yaşında bir kediden korkarak kekeme oldu. Hitabet ustası Çiçero'nun hayatını okudu. Filozofun hastalığı yenmek için uyguladığı metotla sorununu çözdü. Alper Akbal (28), 3 yaşındayken aniden önüne çıkan bir kediden korkup kekeme olmuş, sonra da hayatı kâbusa dönmüş. Okuduğu Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ni, sunum yapmakta yaşadığı zorluklar nedeniyle tam 8 yılda tamamlayabilmiş. Sorununun, bundan iki bin yıl önce Roma'da yaşayan, eserleri ve hitabetiyle felsefe tarihine damga vuran filozof Çiçero'dan farkı olmadığını, tavsiye

stres dolu yılın ardından, kendisini şimdi 'yeniden doğmuş gibi' hissediyor. Çocukluğunda kekeme olan Çiçero'nun hayatını ve yaşadıklarını okuyarak hastalığını yenen Akbal, günlerce Çiçero gibi ağzına çakıl taşı koyup, denize karşı yüksek sesle konuşmuş. Kekemeliği yenip dünyanın en ünlü hatiplerinden biri olmayı başaran Çiçero'nun yaşadıklarını ve konuşmak için verdiği mücadeleyi kendine örnek almış.

NEFES ÇALIŞMASI YAPTI Çiçero'nun kekemeliği yenmek için gördüğünü, tıpkı Çiçero'nun yaptığı gibi deniz kenarına giderek, topladığı çakıl taşlarını ağzıyla saatlerce denize fırlattığını, bu sayede ağız kaslarını güçlendirdiğini anlatıyor. Akbal, "Tavsiye üzerine Çiçero'yu okumaya başlayıp, yaptıklarını hayatımda uygulamaya çalıştım. Ciddi anlamda ilerleme sağladım. Geçtiğimiz yıl Dünya Konuşma Merkezi'ne gelerek yıllarca beni toplumdan tecrit eden kekemeliği 1 ayda yüzde yüz yenerek, yeniden toplumsal hayata adepte oldum. Bilgisayar destekli programlar, nefes çalışmaları sayesinde konuşmayı duraksamadan çözdüm. Şimdi adeta ikinci baharımı yaşıyorum" diye konuşuyor. Yalnızca üniversite değil, ortaokul ve lise yıllarında da kekemeliğin kendisinde büyük sıkıntı yarattığına dikkat çeken Akbal gideceği yeri anlamayan taksi şoförünün cep telefonuna mesaj yazarak adres verdiği günleri unutamıyor. Akbal, "Kaybettiğim yılların acısını çıkarmaya başladım. Artık güzel konuşuyorum" dedi.

LEVİS CARROLL: "Alice Harikalar Diyarında" kitabının yazarıdır. En büyük hedefi vaiz olmaktır. Ancak kekeme olduğu için vaiz olamamıştır. Oda bunun üzerine yazarlığa soyunmuştur.

ROMALI ÇİÇERO: Romalı Çiçero büyük hatipti. Ama çocukluğunda aşırı bir kekemeliği vardı. Roma yakınlarındaki Ostia'da deniz sahiline giderdi. Ağzına çakıl taşlarını doldururdu. Dalgaların sesini bastırırçasına bağıra bağıra konuşmaya çalışırdı. 21 yaşına geldiğinde Roma'nın en güzel konuşan hatiplerinden biri olmuştu.

KAYNAKÇA

- Yılmaz Güntay, G. (2019). Çocuk TV Kanallarının İnternet Üzerinde Genişleyen Kullanım Alanı ve Değişen Televizyon Seyri: TRT Çocuk, Baby Tv ve Disney Junior Örnekleri. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 276–304. <https://doi.org/10.31123/akil.534280>
- Ünal Gürocak, S. (2007). Anasınıfına devam eden 60-72 ay çocuklarının dil gelişimi ve ince motor gelişimi açısından değerlendirilmesi [Unpublished Master's Thesis]. Abant İzzet Baysal University.
- Tümkaya, S., (2008). Dil Gelişimi. In M. E. Deniz (Ed.). Erken Çocukluk Döneminde Gelişim (pp. 28-52). Maya Akademi
- Temel, F. (2000). Erken çocukluk döneminde dil gelişimi: sosyoekonomik düzey ve cinsiyet ilişkisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20(2), 39-53.
- Taner, M., & Başar, H. A. (2005). Farklı Sosyoekonomik Düzeylerde Okulöncesi Eğitimi Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Dil Gelişimlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması. Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(2), 395-420.
- Şahin, N., & Aksu, A. (1980). TRT Çocuk Yayınları Semineri: Çocukla İletişim ve Dil Gelişimi. Ankara: Program Planlama Dairesi Başkanlığı, 8(2).
- ÖZSOY Yahya, Mehmet ÖZYÜREK, Süleyman ERİPEK, Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Özel Eğitime Giriş, Karatepe Yayınları, Ankara 1998 4
- TURAN Ayşegül, Sevgi Dili Konuşan Çocuklar, Sistem Yayıncılık, 2000
- T.C.Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara, 2006